

BỘ Y TẾ**CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM****Độc lập - Tự do - Hạnh phúc**

Số: /BC-BYT

Hà Nội, ngày tháng năm 2021

BÁO CÁO**Kết quả công tác phòng, chống HIV/AIDS năm 2020**

Kính gửi: Văn phòng Chính phủ

I. Tình hình dịch HIV/AIDS

Tính đến 31/12/2020, theo báo cáo của các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương cả nước có 215.220 người nhiễm HIV hiện đang còn sống và 108.719 người nhiễm HIV đã tử vong. Cả nước xét nghiệm phát hiện mới 12.200 trường hợp nhiễm HIV, số bệnh nhân tử vong 1.681 trường hợp. Số người mới phát hiện nhiễm HIV tập trung chủ yếu ở độ tuổi 16 - 29 (45%) và 30 - 39 (31%). Ước tính cả năm 2020, phát hiện mới khoảng 13.000 người nhiễm HIV, tăng hơn khá nhiều so với 2019. Đường lây chủ yếu là quan hệ tình dục không an toàn (75,8%) và qua đường máu (12,1%), mẹ sang con 1,2%, còn lại không có thông tin về đường lây truyền.

Năm 2020, theo kết quả giám sát trọng điểm tỷ lệ nhiễm HIV trên nhóm phụ nữ bán dâm giảm còn 3,13% và nhóm nam quan hệ tình dục đồng giới tăng nhanh lên 13,31%. Tỷ lệ hiện nhiễm HIV qua các năm như sau:

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
IDU	9,3%	9,5%	14%	NA	12,7%	NA
PNBD	2,6%	2,4%	3,7%	3,6%	NA	3,1%
MSM	5,1%	7,4%	12,2%	10,8%	NA	13,25%

Ghi chú: NA= Không làm giám sát trọng điểm.

Nhận định chung, số liệu dịch phát hiện năm 2020 có sự thay đổi so với năm 2019. So sánh với số liệu năm 2019 cho thấy tỷ trọng nhóm tuổi trẻ (16 - 29 tuổi) trong số người nhiễm HIV được phát hiện tăng, từ 37,9% lên 45,5%; tỷ trọng lây truyền HIV qua đường quan hệ tình dục tăng từ 68,2% lên 77,7%. Đặc biệt, kết quả giám sát trọng điểm cho thấy tỷ lệ hiện nhiễm HIV trong nhóm quan hệ tình dục đồng giới nam (MSM) tiếp tục tăng nhanh, từ 10,8% năm 2018 tăng lên đến 13,2% năm 2020. Cảnh báo các khu vực trung du, miền núi nơi địa bàn có tỷ lệ nhiễm HIV trong cộng đồng dân cư trên 0,5% đối với tuyến xã, có nhiều người nhiễm HIV tử vong do AIDS, tỷ lệ điều trị thấp cần chú trọng hơn trong công tác xét nghiệm phát hiện sớm người nhiễm HIV.

Một số địa bàn ở vùng sâu, vùng xa cũng tiềm ẩn nhiều nguy cơ lây nhiễm HIV trong cộng đồng do người dân không có đủ kiến thức về phòng, chống

HIV/AIDS và tỷ lệ nhiễm HIV trong cộng đồng dân cư cao nhưng chưa được xét nghiệm phát hiện.

II. Kết quả triển khai công tác phòng, chống HIV/AIDS năm 2020

1. Công tác xây dựng, ban hành văn bản quy phạm pháp luật và hướng dẫn chuyên môn

Trong năm 2020, Cục Phòng, chống HIV/AIDS đã phối hợp với các đơn vị liên quan triển khai:

- Trình Quốc hội ban hành Luật số 71/2020/QH14 sửa đổi, bổ sung Luật phòng, chống HIV/AIDS.

- Trình Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 1246/QĐ - TTg ngày 14/9/2020 phê duyệt Chiến lược quốc gia chấm dứt dịch AIDS vào năm 2030.

- Ban hành Thông tư số 02/2020/TT-BYT ngày 20/01/2020 quy định trình tự, trách nhiệm thông báo kết quả xét nghiệm HIV dương tính.

- Ban hành Thông tư số 22/2020/TT - BYT ngày 02/12/2020 quy định về quản lý thuốc kháng HIV được mua sắm tập trung cấp quốc gia sử dụng nguồn quỹ khám bệnh, chữa bệnh bảo hiểm y tế và hỗ trợ chi phí cùng chi trả đối với thuốc kháng HIV cho người nhiễm HIV có thẻ bảo hiểm y tế.

- Ban hành Quyết định số 5074/QĐ - BYT ngày 04/12/2020 phê duyệt Đề án thí điểm cấp phát thuốc Methadone nhiều ngày cho người bệnh điều trị nghiện các chất dạng thuốc phiện.

2. Kết quả thực hiện Chương trình công tác năm 2020 của Ủy ban Quốc gia phòng, chống AIDS và phòng, chống tệ nạn ma túy, mại dâm.

Tại Công văn số 2420/VPCP-KGVX ngày 28/03/2020 của Văn phòng Chính phủ về việc phương hướng, nhiệm vụ trọng tâm và chương trình công tác năm 2020 của Ủy ban quốc gia phòng, chống AIDS và phòng, chống tệ nạn ma túy, mại dâm, Bộ Y tế được giao chủ trì triển khai 07 hoạt động trong Chương trình công tác của Ủy ban Quốc gia. Đến 31/12/2020, đã hoàn thành đúng tiến độ 6/7 hoạt động sau:

- Trình Chính phủ, Quốc hội Đề án sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật phòng, chống HIV/AIDS: Vượt kế hoạch về thời gian.

- Trình Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chiến lược quốc gia chấm dứt dịch AIDS vào năm 2030: Vượt kế hoạch về thời gian.

- Mở rộng hoạt động xét nghiệm phát hiện người nhiễm HIV, phần đầu năm 2020 phát hiện mới được khoảng 8.000 trường hợp nhiễm HIV: Vượt kế hoạch, phát hiện 13.000 trường hợp.

- Duy trì, mở rộng và nâng cao chất lượng điều trị nghiện các chất dạng thuốc phiện bằng thuốc thay thế Methadone, phần đầu điều trị trên 50.000 bệnh nhân; triển khai thí điểm cấp phát thuốc Methadone nhiều ngày; mở rộng triển khai thí điểm điều trị nghiện bằng Buprenorphine: Đúng kế hoạch

- Mở rộng và nâng cao chất lượng điều trị HIV/AIDS; phần đầu điều trị ARV cho 150.000 bệnh nhân. Tiếp tục mở rộng điều trị ARV qua Bảo hiểm y tế, phần

đầu tỷ lệ bệnh nhân điều trị ARV có tải lượng vi rút HIV dưới ngưỡng ức chế đạt 95% trở lên: Vượt kế hoạch (152.000 bệnh nhân và 96%)

- Tổ chức triển khai các hoạt động nhân tháng hành động quốc gia phòng lây truyền HIV từ mẹ sang con, Ngày Thế giới phòng chống HIV/AIDS và Tháng hành động quốc gia phòng, chống HIV/AIDS: Đúng kế hoạch

Có 01 nhiệm vụ xin không triển khai trong năm 2020 do quy định mới tại Luật sửa đổi, bổ sung Luật Phòng, chống HIV/AIDS, đó là: Sửa đổi, bổ sung Quyết định số 120/2008/QĐ-TTg ngày 29 tháng 8 năm 2008 của Thủ tướng Chính phủ về quy định điều kiện xác định người bị phơi nhiễm với HIV, người bị nhiễm HIV do tai nạn rủi ro nghề nghiệp.

(Bảng tổng hợp tiến độ, kết quả hoạt động kèm theo).

3. Kết quả hoạt động chuyên môn

a) Hoạt động thông tin giáo dục, truyền thông và huy động cộng đồng

Hoạt động thông tin, giáo dục truyền thông phòng, chống HIV/AIDS được đa dạng hóa các hình thức truyền thông với các nội dung thông điệp phù hợp với từng vùng miền, từng nhóm đối tượng đặc thù.

Trong năm 2020, có trên 415.175 lượt truyền thông được triển khai trên toàn quốc. Hàng trăm tin bài với các chủ đề khác nhau về HIV/AIDS đã được các báo viết, báo mạng, báo hình, báo nói đăng tải. Nội dung truyền thông tập trung vào công tác điều trị ARV, methadone, xét nghiệm HIV, khám điều trị HIV qua nguồn bảo hiểm y tế và điều trị dự phòng trước phơi nhiễm HIV (PrEP).

Tổ chức thành công Hội nghị tổng kết 30 năm phòng, chống HIV/AIDS tại Việt Nam và Hưởng ứng ngày Thế giới phòng, chống AIDS, Tháng hành động quốc gia phòng, chống HIV/AIDS. Tổ chức hoạt động gặp mặt và cung cấp thông tin chớpóng viên báo chí để đăng tải các tin, bài về công tác phòng, chống HIV/AIDS.

b) Can thiệp giảm tác hại

- Hoạt động cấp phát bơm kim tiêm, bao cao su triển khai tại các địa bàn trọng điểm tại các tỉnh/thành phố. Đến 31/12/2020, cấp phát trên 21.300.000 chiếc bơm kim tiêm; 3.400.000 ống nước cất và 1.800.000 gói chất bôi trơn.

- Điều trị nghiện các chất thuốc phiện bằng thuốc thay thế:

+ Đến 31/12/2020, điều trị bằng thuốc Methadone cho 52.725 bệnh nhân tại 344 cơ sở điều trị của 63 tỉnh/thành phố.

+ Đến 31/12/2020, điều trị bằng thuốc Buprenorphine cho 658 bệnh nhân tại 08 tỉnh (Điện Biên: 121, Nghệ An: 53, Sơn La: 118, Lai Châu: 166, Yên Bái: 54, Thanh Hóa 35, Hòa Bình 42 và Hà Nội 69).

+ Ngày 04/12/2020, Bộ Y tế đã ban hành Quyết định số 5074/QĐ - BYT phê duyệt Đề án thí điểm cấp phát thuốc Methadone nhiều ngày cho người bệnh điều trị nghiện các chất dạng thuốc phiện tại 03 tỉnh, thành phố (Lai Châu, Điện Biên và Hải Phòng).

+ Ngày 06/11/2020, Bộ Y tế đã ban hành Quyết định số 4785/QĐ - BYT phê duyệt Kế hoạch thuê dịch vụ công nghệ thông tin triển khai phần mềm quản lý thông tin điều trị Methadone Quốc gia.

- Điều trị dự phòng trước phơi nhiễm HIV (PrEP): Đến 31/12/2020, đã mở rộng điều trị tại 27 tỉnh/thành phố, với 13.265 khách hàng đã sử dụng dịch vụ. Số liệu thống kê cho thấy PrEP đã giảm trên 90% nguy cơ bị nhiễm HIV cho các khách hàng sử dụng dịch vụ này.

c) Hoạt động xét nghiệm HIV

- Xét nghiệm sàng lọc HIV: Toàn quốc hiện có 1.300 cơ sở y tế cung cấp dịch vụ tư vấn và xét nghiệm sàng lọc HIV. Xét nghiệm HIV lưu động, xét nghiệm HIV tại cộng đồng, tự xét nghiệm HIV đang được tăng cường triển khai cho các đối tượng nguy cơ cao. Hiện đang triển khai mở rộng xét nghiệm HIV cho bạn tình, bạn chích của người nhiễm HIV.

- Xét nghiệm khẳng định: Toàn quốc hiện có 185 phòng xét nghiệm HIV được phép khẳng định các trường hợp HIV dương tính tại 63 tỉnh, thành phố.

- Triển khai các hoạt động quản lý đảm bảo chất lượng xét nghiệm HIV cho 32 tỉnh/thành phố và 60 quận huyện; triển khai các hoạt động đảm bảo chất lượng xét nghiệm HIV cho 350 phòng xét nghiệm HIV.

- Chỉ đạo các Viện trong việc cập nhật các phương cách xét nghiệm HIV cho các tỉnh/thành phố

- Nghiên cứu ứng dụng các kỹ thuật xét nghiệm phát hiện nhiễm mới trong xét nghiệm HIV, hiện tại áp dụng được tại 21 tỉnh/thành phố.

Tính đến 31/12/2020, triển khai tư vấn xét nghiệm cho 3.262.462 lượt người, trong đó số lượt xét nghiệm có kết quả dương tính với HIV là 22.897 trường hợp, phát hiện trên 12.000 trường hợp nhiễm HIV. Ước tính cả năm phát hiện khoảng 13.000 người nhiễm HIV.

d) Hoạt động Điều trị và chăm sóc HIV/AIDS

- Hoạt động điều trị ARV: Đến 30/11/2020, có 152.116 bệnh nhân HIV/AIDS đang được điều trị bằng thuốc ARV tại 446 cơ sở điều trị và 652 cơ sở cấp phát thuốc, chiếm hơn 70% số người nhiễm HIV đã được phát hiện. Áp dụng điều trị ARV ngay sau khi phát hiện HIV dương tính, cấp phát thuốc nhiều tháng.

+ Mở rộng triển khai xét nghiệm tải lượng vi rút HIV. Có 96% bệnh nhân xét nghiệm có tải lượng vi-rút dưới ngưỡng ức chế (dưới 1.000 bản sao/ml) và 94% dưới ngưỡng phát hiện (200 bản sao/ml). Với kết quả này, Việt Nam được coi là một trong 4 quốc gia có chất lượng điều trị HIV/AIDS đứng đầu thế giới.

+ Nâng cao chất lượng điều trị và mở rộng điều trị HIV/AIDS qua Bảo hiểm y tế. Hiện có 53.115 bệnh nhân điều trị HIV bằng nguồn Bảo hiểm y tế tại 270 cơ sở điều trị.

- Hoạt động dự phòng lây truyền HIV từ mẹ sang con: Điều trị dự phòng HIV từ mẹ sang con cho 890 phụ nữ mang thai nhiễm HIV. Trong số 630 trẻ sinh ra từ mẹ nhiễm HIV được làm xét nghiệm trong vòng 2 tháng sau sinh, có 11 trẻ được xét nghiệm HIV dương tính, chiếm 1,7%.

e) Hoạt động giám sát, theo dõi và đánh giá dịch HIV

- Tiếp tục củng cố hệ thống báo cáo thường quy từ tuyến cơ sở đến TW.
- Triển khai hoạt động giám sát trọng điểm HIV đối tượng phụ nữ bán dâm và nam quan hệ tình dục đồng giới tại 13 tỉnh, thành phố.
- Ứng dụng Test nhanh phát hiện mới nhiễm HIV và xét nghiệm tải lượng vi rút HIV trong hoạt động giám sát trọng điểm.
- Triển khai thí điểm Hệ thống thông tin quản lý người nhiễm HIV/AIDS tại 04 tỉnh Hải Phòng, Thái Nguyên, Long An, Bà Rịa - Vũng Tàu

4. Khó khăn và thách thức

a) Dịch HIV/AIDS diễn biến phức tạp, có nguy cơ và xu hướng quay trở lại

HIV/AIDS hiện là vấn đề sức khỏe công cộng quan trọng, là một trong những nguyên nhân hàng đầu gây gánh nặng bệnh tật ở Việt Nam. Số lũy tích HIV+ tiếp tục tăng cao, trên 200 nghìn người nhiễm HIV cần được chăm sóc, điều trị thường xuyên, liên tục, suốt đời. Mỗi năm vẫn có trên 10.000 HIV+ mới và 2.000 - 3.000 trường hợp tử vong do HIV/AIDS, gây tác động rất lớn về sức khỏe, kinh tế - xã hội.

Tình hình dịch HIV/AIDS đang diễn biến phức tạp. Tỷ lệ nhiễm HIV ở nhóm MSM tăng rất nhanh trong những năm gần đây với tỷ lệ nhiễm cấp cao. Tại một số địa phương, số lượng người nhiễm HIV được phát hiện hàng năm có xu hướng gia tăng, đặc biệt là khu vực Đồng bằng sông Cửu Long. Dịch HIV/AIDS đang có nguy cơ và xu hướng quay trở lại nếu không có được quan tâm đầu tư thỏa đáng để triển khai những biện pháp can thiệp mạnh mẽ và hiệu quả.

b) Một số địa phương chưa thực sự quan tâm thỏa đáng đến phòng, chống HIV/AIDS.

Trong những năm gần đây, các tỉnh/TP thực hiện việc sáp nhập các đơn vị dự phòng tuyến tỉnh để thành lập Trung tâm Kiểm soát bệnh tật tuyến tỉnh (CDC). Sau khi sáp nhập, các hoạt động phòng, chống HIV/AIDS tại một số địa phương có ảnh hưởng đáng kể, chưa được quan tâm thỏa đáng. Các hoạt động phòng, chống HIV/AIDS chậm được triển khai. Nhân lực chuyên môn cho công tác phòng, chống HIV/AIDS giảm đáng kể. Trước đây, một Trung tâm phòng, chống HIV/AIDS tuyến tỉnh có trung bình khoảng 30-40 cán bộ; nay sáp nhập vào CDC thì Khoa Phòng, chống HIV/AIDS chỉ còn khoảng 5-6 cán bộ chuyên môn.

c) Kinh phí cho hoạt động phòng, chống HIV/AIDS khó khăn

Kinh phí hoạt động phòng, chống HIV/AIDS giai đoạn 2010-2020 phụ thuộc nhiều vào các nguồn viện trợ quốc tế. Trong những năm gần đây, nguồn kinh phí viện trợ cắt giảm nhanh, trong khi các nguồn tài chính trong nước (NSNN, BHYT) chưa kịp bù đắp thiếu hụt tài chính. Các địa phương không có dự án viện trợ quốc tế, hoạt động phòng, chống HIV/AIDS gặp nhiều khó khăn. BHYT đã tham gia chi trả cho công tác điều trị HIV/AIDS, nhưng các hoạt động thuộc lĩnh vực xét nghiệm, truyền thông, can thiệp giảm tác hại, dự phòng lây nhiễm HIV, giám sát dịch HIV/AIDS chủ yếu vẫn dựa vào viện trợ quốc tế, chưa có cơ chế tài chính trong nước bền vững cho những lĩnh vực này.

III. Nhiệm vụ đăng ký Chương trình công tác của Ủy ban Quốc gia phòng, chống AIDS và phòng, chống tệ nạn ma túy, mại dâm năm 2021

1. Trình Chính phủ ban hành Nghị định quy định chi tiết Luật sửa đổi, bổ sung Luật phòng, chống HIV/AIDS.

2. Ban hành Thông tư hướng dẫn thực hiện Luật sửa đổi, bổ sung Luật phòng, chống HIV/AIDS.

3. Đa dạng và mở rộng xét nghiệm HIV, phấn đấu phát hiện mới 8.000-10.000 trường hợp nhiễm HIV.

4. Duy trì điều trị nghiện các chất dạng thuốc phiện bằng Methadone cho trên 50.000 bệnh nhân; triển khai thí điểm cấp thuốc Methadone nhiều ngày.

5. Mở rộng điều trị dự phòng trước phơi nhiễm bằng thuốc ARV (PrEP) cho các nhóm nguy cơ cao, đặc biệt là nam quan hệ tình dục đồng giới (MSM).

6. Mở rộng điều trị ARV cho 160.000 bệnh nhân HIV/AIDS; tiếp tục duy trì chất lượng điều trị, đảm bảo tỷ lệ bệnh nhân điều trị ARV có tải lượng Virus dưới ngưỡng ức chế trên 95%.

7. Tổ chức triển khai Tháng hành động quốc gia phòng, chống HIV/AIDS (tháng 12) và Ngày thế giới phòng, chống AIDS (1/12).

8. Hướng dẫn, đôn đốc các địa phương xây dựng và trình duyệt Đề án/kế hoạch đảm bảo tài chính thực hiện mục tiêu chấm dứt dịch bệnh AIDS thực hiện Quyết định số 1246/QĐ-TTg ngày 14/9/2020 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chiến lược quốc gia chấm dứt dịch AIDS vào năm 2030.

Trên đây là kết quả công tác phòng, chống HIV/AIDS năm 2020 và dự kiến nhiệm vụ trọng tâm năm 2021. Bộ Y tế báo cáo Văn phòng Chính phủ để tổng hợp báo cáo Thủ tướng Chính phủ.

Trân trọng cảm ơn./.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Phó Thủ tướng Vũ Đức Đam (để báo cáo);
- Đ/c Bộ trưởng (để báo cáo);
- Các đ/c Thứ trưởng;
- UBND các tỉnh, thành phố trực thuộc TW;
- Sở Y tế các tỉnh, thành phố trực thuộc TW;
- Lưu: VT, AIDS.

**KT. BỘ TRƯỞNG
THỨ TRƯỞNG**

Đỗ Xuân Tuyên